

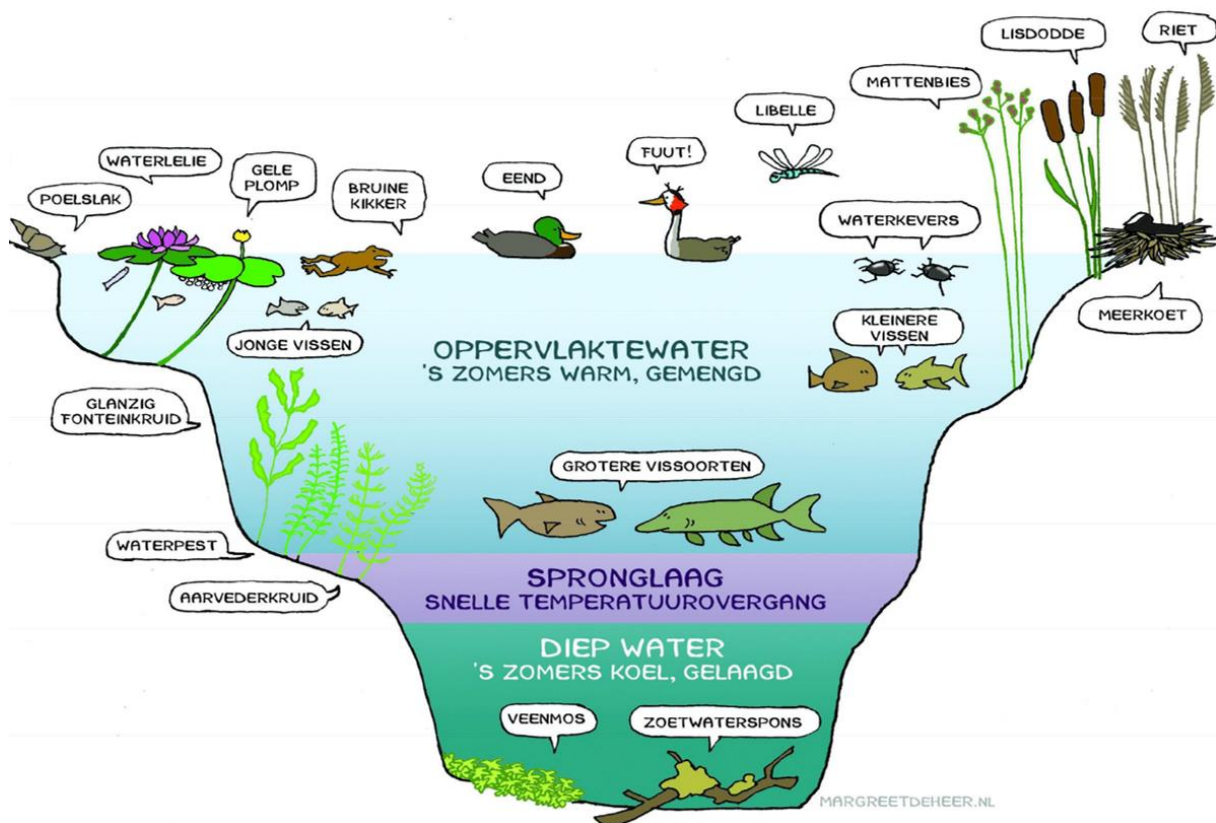
Position paper Rondetafelgesprek Granuliet uit Maasplassen van de Tweede Kamer Commissie Infrastructuur en Waterstaat op 9 maart 2020, reactie Dr. Lisette N. de Senerpont Domis, Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)

Deze *position paper* is geschreven op basis van het door mij gecoördineerde onderzoek naar de natuurwaarden van 51 geïsoleerde diepe zandwinputten in samenwerking met de provincie Noord-Brabant. Dit onderzoek heeft zich vertaald in een proefschrift dat op 11 mei a.s. verdedigd wordt door onze jonge onderzoeker Laura Seelen, ter verkrijging van de doctorsgraad.

Verondiepen van diepe plassen?

De huidige regelgeving staat het gebruik van schoon en licht verontreinigd slib toe om diepe plassen te ‘verondiepen’. De kwaliteit van de bodem moet dan wel voldoen aan de normen van de Wet Bodembesluit¹ en aanvullende richtlijnen, zoals de risicogrenzen van opkomende stoffen die het RIVM heeft opgesteld.

Wat is de ecologische kwaliteit van diepe plassen vóór verondieping? Tot nu toe werd aangenomen dat een diepe zandwinplas nauwelijks plantengroei bevat, weinig vis kan herbergen en een donkere, dode waterpartij is. Een verondieping zou dus altijd verbetering van de ecologische omstandigheden teweeg kunnen brengen. Deze uitgangspositie wordt echter niet gestaafd door hiertoe geschikte metingen. Zonder de oorspronkelijke kwaliteit te weten, kan niet worden ingeschat of verondieping de ecologie inderdaad verbetert.

Zo ziet een ecologisch gezonde diepe plas eruit: verrassend vol leven (Provincie Noord-Brabant / Margreet de Heer).

Een natuurlijke, diepe plas is helder, met goed doorzicht en een hoge diversiteit aan fauna en flora. Van zandwinputten werd altijd aangenomen, dat er door de steile oevers nauwelijks plantengroei

¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022929/2019-12-18>

aanwezig was. De uitgebreide duikkarteringen die in het NIOO-onderzoek werden uitgevoerd laten zien dat waterplanten veel dieper voorkomen dan werd aangenomen. Namelijk dieper dan zes meter, tot meer dan zestien meter diep zelfs. Bovendien komen er veel bijzondere Rode Lijstsoorten in deze plassen voor, die elders in Nederland nauwelijks worden gevonden.

De recente ZEMBLA-documentaire “Gokken met Bagger”² brengt de misstanden rondom het verondiepen van diepe zandwinputten in kaart. Het ontbreken van een ecologisch argument voor dat verondiepen kwam daar kort aan de orde, maar verdient veel meer aandacht dan het tot nu toe kreeg.

Is granuliet grond?

De discussie die gevoerd wordt – of het granuliet dat in de Maasplassen is toegepast grond dan wel bouwstof is - wordt gevoed door de volgende aannames in het Besluit Bodemkwaliteit³⁴.

Indien een stof wordt gekwalificeerd als grond, mag deze stof worden gebruikt om de bodem- en waterkwaliteit van een oppervlakte-waterlichaam te verbeteren. Indien een stof wordt gekwalificeerd als bouwstof, mag deze stof echter niet gebruikt worden om de bodem- en waterkwaliteit te verbeteren maar slechts als een onderdeel van een “functionele toepassing”.

Deze aannames zijn echter niet gebaseerd op wetenschappelijke argumenten. Het grootschalige, meerjarige NIOO-onderzoek naar biodiversiteit, bodem- en waterkwaliteit van diepe zandwinputten laat zien dat het overgrote deel van deze plassen een heel goede ecologische kwaliteit heeft, zelfs beter dan de nabijgelegen ondiepe plassen. Dit betekent dat verondiepen niet per definitie wenselijk is, dus nog onafhankelijk van de kwaliteit van het in te brengen materiaal zoals granuliet of bagger (“Verzand in een discussie”⁵⁶).

Bij het toepassen van grond in diepe plassen moet echter daarnaast goed gekeken worden naar de kwaliteit van de te gebruiken grond in relatie tot de ecologische kwaliteit van het gebied. Dat wil zeggen dat bijvoorbeeld de fosforgehaltes in de toe te passen grond niet de richtlijn voor maximale P-vervuiling in de grond van 1,36 g P/kg droge stof, en een fosfor/ijzer-ratio (gewichtsratio) van 0,55 overschrijden⁷. Dit is echt maatwerk en het vereist dat de ecologische bodem- en waterkwaliteit in de te verondiepen plas bekend is.

Toereikendheid van de huidige regelgeving

De huidige regelgeving richt zich sterk op het inperken van humane risico's. Ecologische risico's zijn of gestoeld op valse aannames of worden onvoldoende onderzocht. Ik pleit er dan ook voor, dat de OneHealth-principes, waar humane gezondheid en ecologische gezondheid hand in hand gaan, toegepast worden in ons huidige bodembeleid⁸⁹.

² <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/waarom-verdwijnt-vervuilde-grond-in-onze-natuurplassen>

³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022929/2019-12-18#Hoofdstuk4>

⁴ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022929/2019-12-18#Hoofdstuk3>

⁵ <https://nioo.knaw.nl/nl/news/verzand-eeen-discussie-natuurwaarde-diepe-plassen-veel-groter-dan-gedacht>

⁶ Seelen, L., Bruinsma, J. Huijsmand, T. en De Senerpont Domis, L., 2019. Geheimen van diepe plassen ontsluit. De Levende Natuur 2019-1, p. 22-27

⁷ Vermeulen, W.J.V., Maessen, M., Reijderink, J. (2010) Fosfor en het toepassen van baggerspecie in diepe plassen. H20 23, 42-45

⁸ <https://www.who.int/features/qa/one-health/en/>

⁹ <https://ncohn.nl/>.